Prof. hab. inż. arch. Justyna Kobylarczyk
Politechnika Krakowska
Wydział Architektury
Katedra Kształtowania Środowiska Mieszkaniowego
Ul. Warszawska 24
31-155 Kraków

Kraków, 28.05. 2021.

RECENZJA

dorobku naukowego i monografii habilitacyjnej dr inż. arch. Darii Bręczewskiej – Kulesza pt. "Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia"

1. Podstawa formalno – prawna i merytoryczna opracowania recenzji

Podstawę formalno-prawną oceny stanowi:
- Pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Politechniki Wrocławskiej, prof. dr hab. inż. arch. Rafała Czerner z dnia 10.03.2021.w sprawie Uchwały nr 56/03/RDND01/2021-2024 w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Darii Bręczewskiej–Kuleszy w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka oraz w zw. art. 221 ust.4 i art. 183 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020r. poz.85 z późn. zm)

- Zawiadomienie prorektora ds. Nauki Politechniki Wrocławskiej prof. Andrzeja Ożyhar o wyznaczeniu na Recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w oparciu o uchwałę Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka nr 56/03/RDND01/2021-2024 z dnia 10 marca 2021 r. o powołaniu komisji habilitacyjnej oraz w zw. art. 221 ust.4 i art. 183 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020r. poz.85 z późn. zm)

Podstawę merytoryczną stanowią:

Praca habilitacyjna – osiągnięcie naukowe pt. „Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia", Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2020 r. Może być ona traktowana jako dzieło opublikowane w całości zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020r. poz.85 z późn. zm)

A. Materiały określające dorobek Habilitantki, zawierające:

1. Dane wnioskodawcy (załącznik 1)
2. Kopia dokumentu potwierdzającego nadanie stopnia doktora (załącznik 2)
3. Autoreferat w języku polskim i angielskim przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych (załącznik 3)

4. Wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w dyscyplinę architektura i urbanistyka (załącznik 4A÷4U)
5. Kompletny wykaz dorobku publikacyjnego, w tym oświadczenia o procentowym udziale autorów wybranych publikacji (5A÷5F), decyzja o przyznaniu środków finansowych na realizację działania naukowego w ramach konkursu Miniatura 2 (5G), decyzja o przyznaniu stypendium Prezydenta Bydgoszczy (5H), Potwierdzenie uczestnictwa w programie Erasmus + Staff mobility for teaching (5I), dokument potwierdzający otrzymanie nagrody rektora (5J),

   a także elektroniczny zapis wniosku wraz z załącznikami

W Autoreferacie omówiono:
- osiągnięcie naukowe wynikające z art.219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.z dn.30.08.2018r. poz. 1668),
- dorobek i osiągnięcia naukowo – badawcze, informacje o aktywności naukowj realizowanej w wielu uczelniach i instytucjach kultury,
- osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę i sztukę,
- pozostałą działalność zawodową,

W Autoreferacie umieszczono także *Podsumowanie* działalności naukowej i zawodowej.

2. Podstawowe informacje o Kandydatce

2.1. Informacje ogólne

Dr inż. arch. Daria Bręczewska-Kulesza jest adiunktem w Katedrze Architektury i Urbanistyki Uniwersytetu Technologiczno – Przyrodniczego w Bydgoszczy. W latach 2008 – 2012 Doktorantka pracowała na stanowisku adiunkta w Instytucie Architektury i Urbanistyki w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy; a w 2012 roku na tym samym stanowisku w Katedrze Urbanistyki i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy.

Studia magisterskie konserwatorstwa i muzealnictwa ukończyła w 1990 roku na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 2002 roku ukończyła dwusemestralne studia podyplomowe w zakresie Archiwistyki, na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Kopernika w Toruniu, a w 2013 roku dwusemestralne studia podyplomowe z rewitalizacji architektoniczno – urbanistycznej obszarów miejskich na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej. W 2007 roku uzyskała stopień doktora nauk technicznych na Wydziale Architektury Politechniki Poznańskiej. Promotorem pracy doktorskiej „Rozwój kamienicy czynszowej w Bydgoszczy w latach 1772-1920" była prof. dr hab. inż. arch. Teresa Bardzińska-Bonenberg.

Zainteresowania naukowe Habilitantki skupiły się głównie wokół nurtów obejmujących problematykę związaną z:
- architekturą bydgoskich kamienic czynszowych,
- architekturą obiektów teatralnych i rozrywkowo – teatralnych,
- architekturą mieszkaniową Hiszpanii (Madryt, Sevilla),
- elementami konstrukcyjnymi i dekoracyjnymi drewnianej architektury mieszkaniowej,
- architekturą willową, kilkurodzinną i osiedlami willowymi,
- przestrzeniami zielonymi i założeniami wodnymi towarzyszącymi architekturze mieszkaniowej,
- architekturą pruskich zakładów leczniczo-opiekuńczych dla psychicznie chorych.

3. Ocena osiągnięć naukowych Kandydatki

W swoim wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, dr inż. arch. Daria Bręczewska – Kulesza wskazała, jako swoje główne osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 221 ust.4 i art. 183 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020r. poz.85 z późn. zm) monografię zatytułowaną „Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia".

W związku z powyższym, analiza dorobku naukowego dr inż. arch. Darii Bręczewskiej– Kuleszy została podzielona na dwie części: ocenę monografii oraz analizę pozostałego dorobku Kandydatki.

3.1. Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez Kandydatkę w Jej wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

Osiągnięciem naukowym wskazanym przez Kandydatkę w Jej wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego jest monografia habilitacyjna pt. "Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia". Została ona opublikowana przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2020 r. Monografia liczy 164 strony łącznie z przypisami, opracowaniem graficznym, jego spisem, pełnym zestawieniem bibliograficznym oraz streszczeniami.
Praca zawiera spis bibliografii obejmujący: *Źródła, Sprawozdania szpitali, Literaturę z okresu wznoszenia i rozwoju azylów dla psychicznie chorych – koniec XVIII w. – początek XX w, Literaturę oraz Netografię.*

Praca autorstwa dr inż. arch. Darii Bręczewskiej – Kulesza napisana została na podstawie wieloletnich doświadczeń Autorki zarówno zawodowych jak i zdobytych na polu naukowym.

We Wstępie Autorka przedstawiła informacje ogólne na temat kształtowania architektury szpitali, w tym także zakładów dla psychicznie chorych. Autorka podkreśliła znaczenie współpracy architekta i psychiatry w zakresie kształtowania architektury zakładów dla psychicznie chorych, co potwierdza wpływ medycyny na architekturę.
Sformułowanymi podstawowymi celami pracy jest:
- spojrzenie na architekturę przez pryzmat potrzeb medycznych na przykładzie pruskich placówek leczniczych,
- odpowiedź na pytanie, czy pruskie, prowincjonalne zakłady lecznicze i opiekuńcze dla psychicznie chorych były szpitalami projektowanymi jako „narzędzia terapeutyczne" – czy zarówno plany całości jak i funkcje obiektów oraz ich układy funkcjonalne wykorzystywały ścisły związek z medycyną, co leżało u podstaw somatycznej teorii pochodzenia chorób psychicznych w Europie (XIX wiek)?
- analiza problemu badawczego – ewolucji azylów w zakresie przebiegu i podporządkowania kolejnych proponowanych rozwiązań dotyczących wymogów rozwijającej się psychiatrii,
- porównanie trendów europejskich w omawianym zakresie,
- analiza wpływu wiodących, modelowych ośrodków na azyle pozostające na prowincji .

W badaniach uwzględniono:
- wybrane pruskie zakłady leczniczo – opiekuńcze będące pod nadzorem państwa i władz prowincji (jednorodna grupa). Pominięto zakłady prywatne i kliniki przy szpitalach, stanowiące odrębne zespoły do osobnych badań,
- grupę pruskich zakładów leczniczo – opiekuńczych położonych w różnych miejscowościach i prowincjach (szpitale stołeczno – berlińskie), jak i wzniesione na dalekiej prowincji oraz ziemiach polskich, przyłączonych do Królestwa Prus po rozbiorach Polski. I tak do badań wybrano: północno – wschodnie prowincje pruskie – Prusy Wschodnie i zachodnie, Pomorze oraz Prowincję Poznańską dokonując analizy porównawczej z: Brandenburgią, Berlinem, modelowym szpitalem w: Neustadt – Eberswalde, w Hallenad Saale. Wybrano 24 zespoły o różnej specyfice związanej z ich funkcjonowaniem (część po adaptacji). Okres powstania obiektów przypada na przełom XIX i XX wieku; od 1801-1914 roku. W pracy sięgnięto do odniesień z ostatniego dziesięciolecia XVIII wieku (w celu zbadania genezy analizowanych obiektów, jak i porównania ich z innymi instytucjami krajów niemieckojęzycznych i europejskich).

Metody badawcze zastosowane w pracy to:
- kwerendy bibliograficzne i archiwalne,
- badania in situ,
- inwentaryzacja fotograficzna,
- analiza zebranego materiału pod kątem typologii szpitali oraz ich ewolucji, a także wpływu modelowych rozwiązań na wznoszone azyle i przydatności tego typu architektury dla psychiatrii.

We Wstępie uwzględniono więc informacje, które stanowią wprowadzenie w problematykę rozwijaną przez Habilitantkę w pracy.

W pierwszej części monografii przedstawiony został rys historyczny obiektów przeznaczonych na opiekę nad osobami psychicznie chorymi. W analizie wzięto pod uwagę lokalne tradycje państwowe i społeczne, mające wpływ na powstawanie prywatnych bądź państwowych szpitali psychiatrycznych. Uwzględniona liczba szpitali jest wystarczająca z punktu widzenia celu pracy.

W drugiej części monografii przeanalizowane zostały czynniki kształtujące grupę prowincjalnych zakładów leczniczo–opiekuńczych. Zwrócono także uwagę na reformę opieki nad psychicznie chorymi i ich wpływu na rozwiązania architektoniczne pruskich azylów.

Za najważniejszą część badań Autorka uznała analizę rozwoju prowincjalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych w wybranych prowincjach. Analiza ta przeprowadzona została w sposób chronologiczny. Obejmowała najstarsze szpitale z I połowy XIX wieku, szpitale z II połowy stulecia i początku XX wieku (z uwzględnieniem usytuowania układu urbanistycznego wraz z założeniami zielonym, grupą budynków z oddziałami dla chorych i ich układami funkcjonalnymi.
Uwzględnione w analizie zostały obiekty towarzyszące (m.in. budynki gospodarcze, techniczne, domy dla personelu, itd.).

Na podstawie stanu przeprowadzonych własnych badań przedstawiono ewolucję budownictwa

szpitalnego pod kątem walorów architektonicznych, pełnionych przez obiekty funkcji, a także zaangażowania lekarzy w budowę azylów.

Zrealizowano badania in situ w połączeniu z analizą materiałów archiwalnych, źródeł i literatury. Pozwoliło to określić możliwość wykorzystania zaczerpniętych wzorców oraz zadbać o jakość projektów. Utworzenie modelowych rozwiązań towarzyszących pruskim azylom pozwoliło na ich zastosowanie w innych krajach.
W wyniku analizy azylów dla osób chorych psychicznie zaobserwowano stosowany podział wnętrz szpitalnych na oddziały według stanu chorobowego pacjentów oraz ich statusu społecznego i socjalnego. Cechą charakterystyczną tej części pracy jest dociekliwość Autorki i właściwa systematyka.

W tej części pracy przedstawiony został także dotychczasowy stan badań obejmujący zarówno literaturę polską jak i zagraniczną z różnych lat i krajów.
Następnie opisano przekształcenia obiektów o funkcji opiekuńczej nad psychicznie chorymi na przestrzeni wieków – począwszy od starożytności, przez średniowiecze, renesans, okres XVII i XVIII i XIX wieku. Wyszczególniony został przez Autorkę angielski model azylów z końca XVIII wieku ze zwróceniem uwagi na przykład szpitala dla psychicznie chorych Bethlem Marfields w Londynie, który mimo iż nie szczycił się pozytywną opinią niewątpliwie miał duży wpływ na kolejne powstające projekty szpitali w układzie galeriowym z doświetlonym korytarzem.
Interesującą koncepcją opisaną w pracy jest koncepcja Panopticonu autorstwa Benthama – obiekt kilkukondygnacyjny powstały na rzucie koła. Koncepcja nie została zrealizowana, ale zapoczątkowała narodziny modelu opartego na planie radialnym. Jednym z przykładów tego typu rozwiązań jest Glasgow Lunatic Asylum. Z uwagi na ograniczenia w zakresie rozbudowy założeń takich jak Panopticon obiekty o planie radialnym nie wpisywały się wyraźnie w historię budownictwa azylowego. Inną realizacją opartą na planie koła jest zrealizowana w Wiedniu „Wieża szaleńców"(1784)..Ciekawym, opisanym w pracy przykładem jest też York Retwead (schronienie dla psychicznie chorych). Obiekt zlokalizowany został na atrakcyjnej, obszernej działce, co pozwalało na prowadzenie aktywności fizycznych na zewnątrz budynku. Opisane obiekty zostały dobrane właściwie z punktu widzenia celu i zakresu pracy.
W dalszej części pracy Autorka podjęła rozważania na temat wpływu szpitalnictwa na architekturę. Przywołane w tym celu zostały takie przykłady jak Hospital Lariboisiete, st. Thomas Hospital, szpital Städtisches Krankenhaus, Hospital de Santa Creu y Sant Pau w Barcelonie.
Architektura azylów została przedstawiona także jako narzędzie terapii uwzględniające przestrzenie wypoczynku. Poza zespołami obiektów znaczenie nabierała także przestrzeń zewnętrzna – ogrody. Ponadto od połowy XIX wieku zaczęto dostrzegać znaczenie architektury azylów, która wówczas zaczęła być postrzegana jako dziedzina wymagająca specjalistycznej wiedzy. Z uwagi na pogłębiające się doświadczenie lekarzy – psychiatrów - na przestrzeni czasu powstawały inne modele układów urbanistycznych i architektonicznych dotyczących obiektów szpitalnych dla osób psychicznie chorych. Pomimo dość obszernej typologii bardzo często pojawiały się powtarzalne rozwiązania. Były to układy symetryczne podzielone na dwa bloki – jeden przeznaczony dla kobiet i drugi z przeznaczeniem dla mężczyzn. Pion administracyjny często lokalizowany był w centrum.
W drugiej połowie XIX wieku w projektowanie azylów zaangażowali się słynni architekci czerpiący

inspiracje z obiektów już istniejących, a także pozostających w fazie koncepcji jak Panopticon.
Autorka przeanalizowała poszczególne układy obiektów, w tym między innymi układ liniowy, zamknięty układ blokowy, a także częściowo zamknięty system pawilonowy. Jako przykład obiektu o planie liniowym przedstawiła budynek State Lunatic Hospital w Norristorm w Anglii z ograniczonym systemem korytarzy, czego efektem było bliskie usytuowanie obiektów. Podobnie rozplanowany został także obiekt Cardiff City, Mental Hospital w Witchurch w Walii, czy też budynki według planu Kirkbriole 'a, np.: Trenton State Hospital w New Jersey. Azyle o zamkniętych układach zgrupowane były wokół dziedzińców będących na głównej osi, gdzie zlokalizowany był gmach administracyjny. Jako przykład obiektu o tym rozplanowaniu podany został szpital Anstalt für Ihre und Epileptische we Frankfurcie. Zamknięte układy blokowe charakteryzowały mniejsze zakłady budynków zamknięte w planie prostokąta lub kwadratu z wewnętrznym dziedzińcem. Jako przykład tego rozwiązania przedstawiony został Zakład Leczniczy w Getyndze i Zakład dla Psychicznie Chorych w Osnabrűck.
System pawilonowy był popularnym rozwiązaniem składającym się z wolnostojących budynków z jednym lub dwoma oddziałami czasem połączonymi łącznikami lub zupełnie odrębnymi obiektami zlokalizowanymi w ogrodzie.
Szczególnie ta cześć pracy, pomimo, że dotyczy obiektów również z XIX wieku może być cennym źródłem inspiracji architektonicznych dla przykładów współczesnych.

Trzecia część pracy stanowi charakterystykę czynników kształtujących rozwój pruskich zakładów leczniczo–opiekuńczych dla psychicznie chorych. Wśród nich opisany został wpływ polityki państw na reformę psychiatrii w Prusach. Obowiązujące przepisy mogły różnić się w zależności od prowincji, jednak w niewielkim zakresie. Do zakładów przyjmowane były w pierwszej kolejności osoby niebezpieczne. Następnie przedstawione zostały modelowe rozwiązania zakładów z zaznaczeniem ich wpływu na rozwój budownictwa azylowego. Jako jeden z budynków wzorcowych wymieniony został zakład leczniczo – opiekuńczy w Illenau w Badenii. Pełnił on dwie funkcje – leczniczą i opiekuńczą. Co ważne chorzy podejmowali pracę polegającą na utrzymaniu gospodarstw rolnych – prowadzili uprawy rolne dające im pożywienie. Zapewniało im to także aktywność realizowaną na świeżym powietrzu oraz obniżenie kosztów utrzymania szpitala.

Analiza typologii obiektów nie była spójna ze względu na opracowanie graficzne. Jej czytelność wzmocniłoby jednorodne potraktowanie każdego przypadku odrębnie, w tym kompletność spójnej dokumentacji – rzutów, sytuacji obrazującej zagospodarowanie terenu, elewacji.

Kolejny przedstawiony w pracy układ budynków to układ zbliżony do litery „l". W pracy przedstawione zostały też inne przykłady. Każdy z nich został opisany ze względu na układ funkcjonalny oraz położenie. Także i w tym przypadku przedstawiona została różna dokumentacja (plan sytuacyjny, elewacje rzuty) dla różnych obiektów.
Jeden z podrozdziałów tej części pracy poświęcony został dyskusji na temat – jak należy budować azyle – na podstawie literatury dotyczącej okresu XIX wieku. Dyskusje dotyczyły między innymi separowania pacjentów ze względu na ich status społeczny, ich stan choroby – uleczalnie i nieuleczalnie chorzy.
Kwestią poddawaną rozważaniom był sposób wykończenia wnętrz, aranżacja łaźni, podział na

oddziały ze względu na ich przeznaczenie. I tak przeznaczenie oddziałów było następujące:
- oddział dla spokojnie chorych – 10 -50%,
- niespokojnie chorych – 30% -40%,
- umysłowych i epileptyków – 6 -12%,
- ludzi szalonych – 6 -12%,
- chorych fizycznie – 2 -4%.

Ważnymi miejscami dla chorych były miejsca pracy, rozrywki, modlitwy, a także przestrzeni zewnętrznych (ogrody, podwórza, dziedzińce).

Rozdział 4. Typologia pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych dla psychicznie chorych na wybranych przykładach przedstawia ewolucję szpitali dla psychicznie chorych z uwzględnieniem różnych ich form.

Należy zaznaczyć, że pierwsze zakłady często powstawały w adaptowanych obiektach klasztornych (adaptowany klasztor w Omińskach pod Poznaniem), czy zamkowych (zakład w Darłowie).

Obiekty z drugiej połowy XIX stulecia nowoczesnymi obiektami wznoszonymi już jako szpitale o określonej lokalizacji, wielkości i układzie przestrzennym (układy otwarte, zamknięte, pawilony).

Analiza obiektów wzbogacona została dokumentacją (rzuty, elewacje, plany sytuacyjne). Następnie opisane zostały budynki ogólnej użyteczności – budynek administracji z pokojami dla lekarzy i asystenta będące ważnymi obiektami zespołów azylów. Szczególną uwagę w analizie poświęcono miejscom modlitwy i rozrywki, w tym przede wszystkim kaplicom stanowiącym niezależne budynki. Nie były one częstym zjawiskiem ze względu na konieczność organizacji wyjść na zewnątrz obiektu, co było trudne w przypadku osób z dysfunkcjami fizycznymi. Ponadto budowa kaplic jako wolnostojących obiektów wiązało się z dużymi kosztami. Opisom towarzyszy dokumentacja fotograficzna. W pracy zostały przedstawione jeszcze kaplice lokowane w budynkach administracji z uwzględnieniem dokumentacji fotograficznej ich wnętrz. Należy zaznaczyć, że te zdjęcia, podobnie jak te dotyczące kaplic wolnostojących (z wyjątkiem wnętrza kaplicy w Buch) sa fotografiami autorskimi. To podnosi wartość omawianego rozdziału i całej pracy.

Następnie w pracy przedstawiono analizę sal towarzysko – teatralnych. Najczęściej lokalizowane były one w głównych gmachach administracyjnych stanowiących odrębne budynki. Wyposażone były w scenę, czasem w empory; były to obiekty charakteryzujące się bogatą dekoracją, dużymi oknami często udekorowanymi witrażami. Jako przykład przedstawiona została w pracy sala w Dziekance i Obrzyce, a także w Buch.

Częstym rozwiązaniem, bo mniej kosztownym, było łączenie dwóch funkcji w jednym budynku – funkcji modlitewnej i rozrywkowej.

Dalej analizie poddane zostały obiekty techniczne i gospodarcze. W nich zazwyczaj lokalizowane były kuchnie, pralnie, zmywalnie, maszynownie, kotłownie, itd. Czasem stanowiły odrębne budynki lub były częścią kompleksu. Osobno przeanalizowane zostały wieże ciśnień i lodownie.

Osobny rozdział stanowi analiza domów muzealnych dla personelu. Analiza ta wsparta została dokumentacją fotograficzną Autorki (wyjątek il. 4.78, 4.82), co jest cenne.

„Podsumowanie" poprzedzają rozważania na temat zabudowań gospodarstw rolnych, stylistycznych opracowań budynków, dodatkowych elementów wyposażenia zakładów.

Za szczególnie ważny podrozdział recenzentka uważa podrozdział 4.3. „Budowniczowie azylów", poświęcony opisowi sylwetek architektów/ budowniczych i lekarzy zaangażowanych w budowę

azylów.
W „Podsumowaniu" Autorka dowodzi, że pruskie zakłady dla psychicznie chorych stanowią „cenne świadectwo ewolucji myśli medycznej, rozwoju psychiatrii, architektury oraz techniki w XIX i na początku XX w". Ponadto po dokonaniu analizy czynników mających wpływ na kształtowanie azylów udowodniony został wpływ przemian politycznych i społecznych na opiekę nad chorymi". Cenne jest wskazanie symbiozy rozwiązań architektonicznych z postulatami medycznymi.
Pracę kończy spis bibliografii i źródeł spis (sprawozdań) szpitali, spis literatury z okresu powstania i rozwoju azylów dla psychicznie chorych – koniec XVIII i początek XX wieku. Dalej zamieszczony został spis literatury, Netografia, spis ilustracji i tabel, Aneks – chronologiczne zestawienie badanych obiektów, streszczenie w języku angielskim i niemieckim.

Za najistotniejszą wartość pracy recenzent uważa udowodnienie i wykazanie:
- konieczności zaangażowania różnych grup społecznych w kształtowanie architektury szpitalnej,
- konieczności szerokiego spojrzenia na wskazaną w pracy problematykę przez interdyscyplinarne jej ujęcie uwzględniające tło historyczne. To także ścisłe powiązanie rozwiązań architektonicznych (w tym małej architektury) z potrzebami medycznymi.
Ponadto Habilitantka udowodniła, że pruskie azyle ewoluowały by spełnić wymagania stawiane im w określonym czasie. Analizy mogą być cenne także ze względu na przedstawioną dokumentację i charakterystykę historyczną przydatną dla działalności konserwatorskiej. Do informacji zawartych w dostępnej literaturze Autorka dodała także własne elementy dokumentacji, co wzbogaca literaturę przedmiotu. Czyni to przedstawioną pracę celową i naukowo wartościową, dlatego oceniam ją pozytywnie.

3.2. Ocena aktywności naukowej - pozostały dorobek naukowy i publikacyjny

3.2.1. Aktywność Habilitantki przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych

Habilitantka przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych skupiła swoje zainteresowania naukowe na dziewiętnastowiecznej architekturze mieszkaniowej; przede wszystkim Bydgoszczy. Badania nad problematyką kontynuowała także w okresie późniejszym. Niewątpliwie w zgłębianiu wiedzy na wskazany temat pomocna była dla Habilitantki praktyka zawodowa w Pracowni Dokumentacji i Popularyzacji Zabytków przy Wojewódzkim Ośrodku Kultury i Sztuki w Bydgoszczy. Po ukończeniu studiów magisterskich podjęła, a następnie ukończyła dwusemestralne studia podyplomowe na temat *Archiwistyki* (na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz dwusemestralne studia podyplomowe na temat *Rewitalizacji architektoniczno–urbanistycznej obszarów miejskich* (na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej).

Na dorobek naukowy dr inż. arch. Darii Bręczewskiej – Kuleszy przed uzyskaniem stopnia doktora składa się **9** publikacji Jej autorstwa i **2** współautorstwa.

4.2.1. Aktywność Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych

Na dorobek naukowy dr inż. arch. Darii Bręczewskiej – Kuleszy składa się łącznie **49** publikacji, w tym **38** powstało po uzyskaniu przez Habilitantkę stopnia doktora nauk technicznych.

Jako najważniejsze swe osiągnięcie naukowe wynikające z art. 219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z dn. 30.08.2018r.poz. 1668) Habilitantka wskazała monografię habilitacyjną „Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów

architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia". Jest ona wynikiem prowadzonych przez Kandydatkę badań w okresie ostatnich 7 lat.

Wcześniej podstawowym tematem badawczym dr inż. arch. Darii Bręczewskiej–Kuleszy była architektura mieszkaniowa XIX wieku. Wówczas Habilitantka podejmowała prace badawcze związane z bydgoskimi kamienicami czynszowymi, architekturą teatrów oraz obiektów rozrywkowo – teatralnych. W 2008 roku zorganizowała pierwszą konferencję i wystawę „przybytki Melpomeny" poświęconą architekturze teatrów wpisując się tematycznie w późniejszy cykl konferencji *Architektura Miast.*

Na temat bydgoskich kamienic, przy wsparciu Prezydenta Miasta Bydgoszczy (stypendium przyznane przez Prezydenta) Doktorantka napisała monografię „Najpiękniejsze bydgoskie kamienice czynszowe" ukazując w niej specyfikę bydgoskiej architektury.

W późniejszym okresie Doktorantka poszerzyła swoje zainteresowania związane architekturą mieszkaniową Bydgoszczy o rozwiązania stylistyczne i funkcjonalne zabudowy Madrytu i centrum Sevilli.
Osobnym polem Jej zainteresowania stały się elementy drewniane - konstrukcyjne i dekoracyjne - architektury mieszkalnej. Analizie tej problematyki Doktorantka poświęciła podróż studialną do Niemiec w ramach projektu NCN Miniatura 2.

Ważnym polem zainteresowań Kandydatki była także architektura willowa i architektura kilkurodzinna, osiedla willowe jak i analiza planów zagospodarowania przestrzennego z początku XX wieku.

Podsumowaniem badań na przedstawiony temat były dwie monografie Doktorantki jako współautorki – „Sielanka – bydgoska dzielnica ogród" (Bydgoszcz, 2016) oraz „Od historyzmu do modernizmu. Bydgoskie wille miejskie i podmiejskie" (Bydgoszcz, 2017). Obie publikacje książkowe uzupełnione zostały katalogiem prezentującym najciekawsze obiekty.

Analizując architekturę mieszkaniową Doktorantka zwróciła uwagę na obszar sąsiadujący z nią. Przede wszystkim skupiła się na analizie przestrzeni zielonych i towarzyszących im założeniom wodnym. Na ten temat powstały publikacje Jej autorstwa.

Przez ostatnie siedem lat tematem badawczym dr inż. arch. Darii Bręczewskiej–Kulesza stała się architektura pruskich zakładów leczniczo-opiekuńczych dla psychicznie chorych, którym Doktorantka poświęciła swą publikację książkową "Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia" wskazując ją jako osiągnięcie będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Podsumowując analizę dorobku publikacyjnego Habilitantki należy wskazać, że jest Ona współautorką **2** monografii:
- Bręczewska–Kulesza D., Wysocka A., 2017, *Od historyzmu do modernizmu. Bydgoskie wille miejskie i podmiejskie*, wyd. Stowarzyszenie Centrum Kultury Bele Époque, Bydgoszcz.
- Bręczewska–Kulesza D., Wysocka A., 2016, *Sielanka – bydgoska „dzielnica ogród"*, wyd. Stowarzyszenie Centrum Kultury Bele Époque, Bydgoszcz,.

autorką **2** monografii:
- Bręczewska–Kulesza D., 2014, *Najpiękniejsze bydgoskie kamienice czynszowe*, Bydgoszcz, wyd. Stowarzyszenie Centrum Kultury Bele Époque.
- Bręczewska–Kulesza D., 2020, *Architektura w służbie medycyny. Ewolucja układów architektoniczno – urbanistycznych szpitali dla psychicznie chorych na przykładzie pruskich*

prowincjonalnych zakładów leczniczo – opiekuńczych z XIX i początku XX stulecia, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego, Bydgoszcz.

współautorką **1** książki:
- Bręczewska–Kulesza D., Wysocka A., 2012, *Ulica Leona Wyczółkowskiego na bydgoskim Skrzetusku,* wyd. Towarzystwo Miłośników Miasta Bydgoszczy,Bydgoszcz.

Jest autorką **4** artykułów w recenzowanych czasopismach:
- Bręczewska–Kulesza D., 2019, *Na styku medycyny, architektury i sztuki – sale rozrywkowo – teatralne w XIX – wiecznych zakładach dla psychicznie chorych na Pomorzu i w Wielkopolsce,* Wiadomości Konserwatorskie, nr. 59, s. 61-72.
- Bręczewska–Kulesza D., 2015, *Rola historycznej i współczesnej zieleni publicznej w życiu miast na przykładzie Bydgoszczy,* Kultura – Historia – Globalizacja, nr 17, s. 1-15.
- Bręczewska–Kulesza D., 2011, *Nowoczesne galerie handlowe w zabytkowym centrum Bydgoszczy,* Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, Architektura i Urbanistyka, zeszyt 23, s. 75-82.
- Bręczewska–Kulesza D., 2009, *Popularyzacja architektury z przełomu XIX i XX w. jako elementu tożsamości kulturowej miast na przykładzie Bydgoszczy,* Przestrzeń i forma, nr 11, s. 77-82.

Jest współautorką **3** artykułów w recenzowanych czasopismach
- Bręczewska–Kulesza D., Wieloch G., 2019, *Use of wood in the Baltic courses architecture on the example of Binz in Ruges,* Annals Warsaw University of Life Sciences, Foresty and Wood Technology, nr 107, s. 104-114.
- Bręczewska–Kulesza D., Wieloch G., 2018, *Wooden verandas in Gdańsk – Oliwa construction,* Annals of Warsaw University of Life Sciences Foresty and Wood Technology, nr 102, s.36-44.
- Bręczewska–Kulesza D., Wieloch G., 2016, *Wooden porches of houses from the late nineteenth and early twentiech centuries,* Annals of Warsaw University of Life Sciences – SGGW, seria: Forestry and Wood Technology, nr 94, s.67-73.

Jest autorką **9** rozdziałów w monografiach naukowych, których tematyka dotyczy architektury XIX wieku, co mieści się w polu naukowych zainteresowań Habilitantki.

Dr inż. arch. D. Bręczewska–Kulesza wykonywała także recenzję 3 artykułów do czasopism E35 Web of Conferences, 2019.

Ponadto Kandydatka brała pięciokrotnie udział w komitetach organizacyjnych i naukowych Sympozjów i czterokrotnie w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji.

Istotnym polem Jej aktywności jest udział w projektach finansowanych w drodze konkursów. Dwukrotnie była kierownikiem projektów. Był to projekt finansowany ze środków NCN w ramach konkursu Miniatura 2, nr decyzji DEC-2018/02/X/HS3/00336 oraz projekt badawczy własny finansowany ze stypendium Prezydenta Miasta Bydgoszczy. Habilitantka ponadto brała udział w projektach w ramach badań statutowych: Katedry architektury i Katedry historii architektury i konserwacji zabytków UTP, Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. W latach 2009-2010 była konsultantem programu „Menadżer do spraw koordynacji działań rewitalizacyjnych terenów po-przemysłowych Manager COBRAMAN nr 1 CEO84P4 pnCoordinating Brownfield Redevelopment Activities (w ramach Programu dla Europy Środkowej, 4.1 Rozwój policentrycznych struktur osadniczych oraz współpracy terytorialnej, Bydgoszcz.
Swoją aktywność naukową realizuje również jako członek Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy, w latach 2011-2018 jako prezes Stowarzyszenia Centrum Kultury Belle Epoque, jako członek Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, a także Stowarzyszenia Historyków Sztuki.
Swoje doświadczenia naukowe pogłębiała w 2020 roku angażując się w prace Unversity of Sassari Włochy, Architecture, Design and Planning Faculty, Alghero Staff Mobility for Teaching.

Poza udziałem w projektach naukowych Habilitantka wykonywała opracowania na zamówienie organów samorządu terytorialnego, w tym:
- „Studium historyczno – konserwatorskie miasta Bydgoszczy" na zlecenie Miejskiego Konserwatora Zabytków w Bydgoszczy,
- Program opieki nad zabytkami między innymi dla miast: Inowrocławia, Włocławka, Bydgoszczy, w ramach zatrudnienia w Pracowni Dokumentacji i Popularyzacji Zabytków przy Wojewódzkim Ośrodku Kultury i Sztuki w Bydgoszczy (współautorstwo),
- Gminna ewidencja zabytków dla gmin w województwie kujawsko – pomorskim na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Opracowanie dotyczyło m.in. gminy: Nakło, Gniewkowo, Barcin, Szubin, Tuchola, Więcbork, Kruszwica, Sośno, Świekatowo, Jeziora Wielkie, Strzelno, Solec Kujawski, Tuchola, Janowiec Wielkopolski, Pakość, Sadki,
- Karty ewidencyjne architektury i budownictwa oraz Karty ewidencyjne zabytków ruchomych na zlecenie Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Opracowania autorskie i współautorskie dotyczyły obiektów między innymi w: Bydgoszczy, Inowrocławiu, Świeciu.
Ponadto Habilitantka jest Autorką 4 opracowań wykonanych na zlecenie: Biura badań i dokumentacji zabytków, firmy Zabytki. Kompleksowo.

Za swą działalność naukową, zawodową i organizacyjną dr inż. arch. Daria Bręczewska-Kulesza została trzykrotnie nagrodzona:
– w 2010r. - srebrną odznakę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Za opiekę nad zabytkami",
- w 2018r. – Nagrodą Rektora za osiągnięcia naukowe,
- w 2019r. –Nagrodą Rektora za wyróżniające osiągnięcia w działalności organizacyjnej.

Podsumowując osiągnięcia naukowe Kandydatki na podstawie Autoreferatu oraz wykazu dorobku habilitacyjnego, dr inż. arch. Darię Bręczewskią–Kuleszę ubiegającą się o stopień doktora habilitowanego postrzegam jako doświadczonego badacza z pasją i dużym zaangażowaniem zgłębiającego swą wiedzę na wielu polach działalności naukowej. Dominującym nurtem badań Habilitantki jest dziewiętnastowieczna architektura mieszkaniowa przede wszystkim Bydgoszczy. Swoje predyspozycje badacza Kandydatka miała możliwość rozwijać także pracując w Pracowni Dokumentacji i Popularyzacji Zabytków przy Wojewódzkim Ośrodku Kultury i Sztuki w Bydgoszczy, gdzie brała udział przy opracowywaniu studium historyczno – konserwatorskim miasta.

Nadmienić należy, że Habilitantka uzyskała tytuł magistra konserwatorstwa i muzealnictwa na Wydziale Sztuk Pięknych, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Następnie (co zostało wspomniane wcześniej w recenzji) zgłębiała swą wiedzę między innymi z zakresu historii architektury w czasie dwusemestralnych studiów podyplomowych dotyczących *Archiwistyki* (na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz dwusemestralnych studiów podyplomowych dotyczących *Rewitalizacji architektoniczno – urbanistycznej obszarów miejskich* (na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej), co decyduje o Jej przygotowaniu do prowadzenia badań naukowych nad studiami architektury zabytkowej.
Efektem Jej działalności naukowej są pojawiające się cytowania. H-indeks 2 wg bazy Google Scholar.
W okresie 2012-2020 opracowała **25** punktowanych prac o łącznej liczbie punktów 422. Wśród prac tych należy wymienić **3** artykuły naukowe publikowane w czasopiśmie polskim (łączna liczba punktów 40), **1** artykuł popularny za 8 punktów, **1** artykuł naukowy w czasopiśmie zagranicznym za 15 punktów, **1** artykuł w polskim czasopiśmie fachowym za 20 punktów, **5** monografii za 185 punktów, **14** rozdziałów w książce za 154 punkty.

Przedstawione zestawienie dorobku naukowego Habilitantki oceniam jako wystarczające. Należy zauważyć wszechstronność prowadzonych przez dr inż. arch. Darię Bręczewską-Kuleszę działań (opracowanie recenzji, udział w komitetach naukowych i organizacyjnych Sympozjów i Konferencji, kierowanie zespołem w ramach projektów naukowych, itd.). Aktywność Habilitantki na wielu polach działalności naukowej jest zauważalna. Spośród podejmowanych przez Nią działań najniżej oceniam

aktywność publikacyjną w zakresie opracowania artykułów publikowanych w czasopismach zagranicznych.

4. Ocena dorobku zawodowego

Praca zawodowa Habilitantki ściśle związana jest z problematyką konserwatorską. Dr inż. arch. Daria Bręczewska-Kulesza jest współautorką wielu opracowań wykonanych na zlecenie instytucji publicznych i jednostek prywatnych. Opracowania te dotyczyły studiów historycznych i konserwatorskich miast, w tym przede wszystkim Bydgoszczy. Dokumentacje te Habilitantka wykonywała w Pracowni Dokumentacji i Popularyzacji Zabytków przy Wojewódzkim Ośrodku Kultury i Sztuki w Bydgoszczy, gdzie pracowała przez 15 lat. Brała udział w tworzeniu: programów opieki nad zabytkami, gminnej ewidencji zabytków oraz kart ewidencyjnych architektury i budownictwa, a także obiektów ruchomych. Aktywność Kandydatki na polu zawodowym oceniam pozytywnie, tym bardziej, że łączy się z jej pracą naukową stanowiąc jej istotne uzupełnienie.

5. Ocena dorobku dydaktycznego i organizatorskiego

Doświadczenie z zakresu dydaktyki Habilitantka rozwijała prowadząc zajęcia na kierunkach: architektura, architektura i urbanistyka, gospodarka przestrzenna, budownictwo i inżynieria środowiska. Dotyczyły one zagadnień związanych z historią architektury (główny przedmiot), historią sztuki, konserwacją zabytków architektury. Kandydatka prowadzi zajęcia zarówno na pierwszym jak i II stopniu; ponadto prowadzi wykłady, a także zajęcia na studiach podyplomowych. Od 2015 roku jest Opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Architektury i Konserwacji Zabytków „Echinus".

Dorobek dydaktyczny Habilitantki oceniam pozytywnie. Decyduje o tym wszechstronność tematyki zajęć, które prowadzi na różnych kierunkach studiów według własnego autorskiego programu. Poza ćwiczeniami wykłada i opracowuje recenzje dyplomów. Poza zajęciami podstawowymi angażuje się w sprawowanie opieki nad studentami działającymi w ramach Studenckiego Koła Naukowego.

W zakresie działalności organizacyjnej dr inż. arch. Daria Bręczewska-Kulesza brała udział w opracowaniu: zmian efektów kształcenia dla kierunku Architektura zgodnie z wymogami Krajowych Ram Kwalifikacji, programu studiów dla kierunku Architektura zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lipca 2019, zgodnie ze standardami kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu architekta.
Ponadto była członkiem, a w latach 2019 – 2020 sekretarzem Rady Programowej Kierunku Architektura. Angażowała się w działania promocyjne Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska Uniwersytetu Technologiczno – Przyrodniczego w Bydgoszczy w czasie Dni Otwartych. Podejmowała działania organizacyjne związane z przygotowaniem konferencji krajowych i międzynarodowych Katedry Architektury i Urbanistyki UTP.

Tę część dorobku oceniam pozytywnie biorąc pod uwagę zaangażowanie Kandydatki w prace podejmowane w zakresie działalności organizacyjnej o różnej tematyce i celowości.

6. Ocena działalności na rzecz popularyzacji nauki

Działalność dr inż. arch. Darii Bręczewskiej-Kuleszy popularyzująca naukę jest związana przede wszystkim z edukacją i propagowaniem historii i kultury XIX wieku. W ramach tej działalności Habilitantka od 2007 roku uczestniczy w sekcji architektoniczno–urbanistycznej Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy, Stowarzyszenia Centrum Kultury Belle Epoque, którego jest założycielem. W ramach działalności Stowarzyszenia organizowała:
- cykliczne spotkania tematyczne związane z historią, kulturą i architekturą miast,
- prelekcje na temat zabytków Bydgoszczy, w tym między innymi na temat bydgoskich kamienic czynszowych, willi, itd.

- konkursy dla młodzieży, w tym: konkurs historyczno – fotograficzny dla młodzieży „Zabytki naszego regionu" (projekt finansowany przez Urząd Marszałkowski w Toruniu), konkurs „Bydgoski Feniks" na najlepiej odrestaurowany obiekt w Bydgoszczy (w ramach działalności Towarzystwa Miłośników Bydgoszczy),
- wystawy, w tym: „Przybytki Melpomeny – bydgoskie teatry i teatrzyki, filharmonia i opera" (Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy), wystawa przy konferencji naukowej Siedziby teatrów, teatrzyków, oper, filharmonii – historia i architektura, Architektura miast I, wystawa „Wielorodzinne budownictwo mieszkalne w Bydgoszczy – historia i współczesność" (w galerii Akademickiej Przestrzeni Kulturalnej w Bydgoszczy), przy konferencji naukowej „Od kamienicy do apartamentowca. Wielorodzinne, miejskie budownictwo mieszkaniowe. Architektura miasta II (współfinansowanie przez Miasto Bydgoszcz),
- konferencje naukowe,
- publikacje,
- projekty edukacyjne, w tym: „Ulica Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy" – projekt realizowany w ramach działalności Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy z okazji obchodzonego w Bydgoszczy roku Leona Wyczółkowskiego, (finansowane działanie przez Miasto Bydgoszcz), „Kawiarenka Bele Epoque" – projekt realizowany w ramach działalności Stowarzyszenia Centrum Kultury Belle Epoque (współfinansowanie przez Miasto Bydgoszcz), „Bydgoszcz w Europie, Europa w Bydgoszczy. Związki architektoniczne Bydgoszczy i Berlina" (w ramach stypendium Prezydenta Bydgoszczy otrzymanego przez Kandydatkę na ten cel w 2015 roku), „Bydgoszcz – magiczne miejsca" – projekt realizowany w ramach działalności Stowarzyszenia Centrum Kultury Belle Epoque; współfinansowanie przez Miasto Bydgoszcz.

Od 2014 roku angażowała się jako członek w działania rady programowej Artystycznego Uniwersytetu Trzeciego Wieku Agora Nestora w Bydgoszczy.
Ponadto brała udział w audycjach radiowych i telewizyjnych na temat architektury bydgoskiej. Jest współautorką 4 książek popularyzujących architekturę bydgoską („Ulica Gdańska w Bydgoszczy", Bydgoszcz 2003, „Bydgoszcz w stronę Okola", Bydgoszcz 2004, „Historia wodociągów i kanalizacji w Bydgoszczy", Bydgoszcz 2004, „Ulica Leona Wyczółkowskiego na bydgoskim Skrzetusku, Bydgoszcz 2012.

Podsumowując ocenę osiągnięć Kandydatki w zakresie popularyzacji nauki należy zauważyć, że dr inż. arch. Daria Bręczewska-Kulesza z dużą pasją brała udział w licznych i różnorodnych działaniach na rzecz propagowania nauki. Tę część dorobku Habilitantki oceniam bardzo wysoko. Wśród Jej osiągnięć w tym zakresie należy wymienić między innymi publikacje książkowe i in., projekty, wystawy, konferencje.

7. Podsumowanie i wniosek końcowy

Na podstawie analizy przedstawionej do oceny dokumentacji dotyczącej: istotnego osiągnięcia naukowego, dorobku naukowego, działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej, zawodowej (brak informacji na temat współpracy międzynarodowej) aktywność Habilitantki na wymienionych płaszczyznach oceniam pozytywnie.

Monografia, wskazana przez Habilitantkę jako główne osiągnięcie naukowe ma charakter pracy naukowej. Jej niedomaganiem zdaniem Recenzenta jest brak jednolitej dokumentacji pozwalającej na analizę przypadków poddanych ocenie. Monografię tę oceniam pozytywnie.

Dorobek zawodowy powstały w efekcie 15 letniej pracy w Pracowni Dokumentacji i Popularyzacji Zabytków przy Wojewódzkim Ośrodku Kultury i Sztuki w Bydgoszczy, w omówionym zakresie uważam za znaczący. Także pod względem popularyzacji nauki, oraz pracy organizacyjnej Habilitantka wykazała się dużą aktywnością, co pozwala i w tym przypadku ocenić Jej dorobek pozytywnie.

Osiągnięcia Kandydatki w zakresie dydaktycznym są znaczące. Decyduje o tym różnorodność prowadzonych przez Nią zajęć, których program jest w większości Jej autorski.

Dorobek naukowy w głównej mierze skoncentrowany na analizie architektury XIX wieku jest budowany przez Habilitantkę niezwykle konsekwentnie, z dużym zaangażowaniem. Jego niedomaganiem jest niewielka liczba artykułów naukowych, w tym opublikowanych w czasopismach zagranicznych. Mimo tego braku osiągnięcia naukowe Kandydatki oceniam pozytywnie z uwagi na ich zauważalność w bazie gogle scholar oraz dużą liczbę opracowanych przez Nią pozycji książkowych.

Na podstawie oceny osiągnięcia naukowego przedstawionego w postaci monografii oraz aktywności naukowej, a także działalności dydaktycznej, popularyzacyjnej oraz zawodowej pomimo uwag przedstawionych w recenzji stwierdzam, że w moim przekonaniu Kandydatka spełnia wymagania określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020r. poz.85 z późn. zm), w związku z czym popieram wniosek o nadanie dr inż. arch. Darii Bręczewskiej-Kulesza stopnia doktora habilitowanego.